

נאמר של נייר

האתנן הבנקאי של קרן הלשון העברית (קל"ע) *

הבנאי שמינה עצמו ל...דמות מרכזית בשירה העברית" *

ירח'דבש בחלל * יהודה עמיחי במלקחי הביקורת

תולעי תרבות

הדיסקונטאים

באקדמיה ללשון העברית, מייסודו של ועד הלשון, יש מיספר מקומות מצומצם לבלשנים, סופרים ושאר יודעי-עברית. המאמינים שיש בכוחם לשפר את השפה שבפי העם בישראל. כאשר התברר, שאין באקדמיה די כיסאות לכל אותם החפצים להימנות על חבריה, התכנסו כמה ממתוסכלי הלשון העברית והחליטו להקים אגודה ציבורית בשם "קרן הלשון העברית". בין המייסדים בולטים תאומיה המכתבים למערכת, הר"ר צל ובלפור חקק, הפיזיולוג נעמי שומר, המתורגמן אהרון אמיר וכתב כלכלי בשם משה אטר.

תאומיה המכתבים למערכת, הפיזיולוג והמתורגמן העניקו את "המידע הציבורי" לגוף הקרוי קל"ע. בעוד שהכתב-הכלכלי ניצל את קשריו הכלכליים כדי לממן את פעולותיה של הקרן, המנסה לפסוע בנתיבים שאותם מפלסת האקדמיה, אגב, האקי דמיה לא מצאה לנכון לצרף לשורותיה את מייסדי קל"ע. אלא שקל"ע הוא מוסד המתחזה למוסד ציבורי, בעוד שהכתב-הכלכלי, משה אטר, הקדישו לזכר אביו, רודף אטינגר, מי שחיבר בימי המנדט את אחד המילונים המצחיקים ביותר - מילון בציורים. כר תרת המישנה של קל"ע היא: קרן הלשון העברית ע"ש דוד אטינגר ולא ע"ש אטינגר כדריהודה או יצחק אבינרי, או בלשן מן הבלשנים שתלמו תרומה משמעותית לחידושה ושיכלולה של העברית במשך שנות דור.

שירה

חנקן

"תנו לי סוס אציל / חוק רגליים ומאיר כף / אדחר אותו לבית..." אינו מזכיר כלל את הסצנה בריצ'ארד השלישי של ויליאם שקספיר. ובכלל, מיהו שיקסיר פיר זה, ליד דור חרוני החרוזים, המת-

פתח בשנים האחרונות כרימה ותולעה, הניזונים מדמם של משוררים בטרם מתו. טפיל תרבותי מסוג זה הוא חרון אלמוני בשם פרץ בנאי, שפירסם בימים אלה קובץ צנום של חרוזים בשם חמצן. ויאה לו יותר השם חנקן. אלא שהכרת ערך עצמו של הבנאי הנ"ל עוברת כל גבול, והוא אף טורח לציין בשער-האחורי של ספלט החרוזים שלו, כי הוא "דמות מרכזית בשירה העברית הצעירה..." קובץ חרוזיו של הבנאי הנ"ל הוא בבחינת ניסיון לשחזר את ההצלחה של החריזה הפולקלוריסטית, בנוסח ארץ ביטון. ניסיון שיהזור זה: רצוף חרוזים כמו: "בוקר מאוחר, אולי צהריים / המולת כוכבות בדרות נהר / רשתות דיגים במים... סומק ממותק מפולח כאבי מיח / כבש פועה תינוק צורה..." ועוד מעשי-חרונות שטוהים למדי. ניסיון זה מתחזק בתיאורים פולקלוריסטים כמו: "כף יד מוזהבת / נגד עין הרע. וחרוזים בחוליים / לגירוש השד. כמותם נמצא /

פרץ בנאי
סומק מחוקק

בקריכת תרנגולת שחופה וכשרה..." ועוד סמלים פולקלוריסטים, שבשנים האחרונות נטשה ניסיון מכוון להפוך אותם לסמלים תרבותיים.

חרוזיו של בנאי הינם דוגמה לתיס-מונת פולקלוריסטית מסוימת, שהביאה בימים אלה את מלך מרוקאי אל קרשי התיאטרון הלאומי, מבלי שיהיה ראוי להיות מוצג אפילו בתיאטרון שכונתי. אלא שבעוד מלך מרוקאי בהביטה ניצל עליידי להקת הברירה הטבעית ושלמה בר, קשה היה להכניס את הברירה ה-טבעית לחמצן.

אלא שמסתבר כי היו לחרון בנאי מורים ומדריכים, שחפצו להפוך אותו למת-ש"מכונה בעגת המשוררים, "משורר מודרני". פיסגת קליטתו המודרנית היא בציורפים לשוניים כמו: "נקודת השיא הנמוכה...", "הרים מסוגים...", "עגולים תלוליד ושחוי רים..." ושאר איי-הבנות מחורזות.

בדיקה מעט-קפדנית של קובץ כזה זה מגלה, כי מר בנאי עיין הרבה בשירת יהודה עמיחי, והעיון העניק לחרוזיו ציורפים בנוסח: "בקצות אצבעותי הד-

גשם המאומן... או "אלף שנות מצוקה פרמו אותנו..." ושאר דימויים עמיחאיים, שכל משורר ערכי בארץ הזאת עובר בשלבי החניכה שלו, ורק המוכשרים מצ-ליחים להתנתק מהם. מר בנאי לא היה מוכשר דיו כדי להתנתק מהם.

הבנקים טוענים שהם "החמצן של המדינה", אך אין ספק כי חובלת החרוזים חמצן של פרץ בנאי היא החנקן של השי-רה העברית בראשית שנות השמונים.

מדע בידיוני

קהל עצום?

ז'אקלין סוזאן, מחברת נודעת של רבי-מכר, נולדה בשנת 1930 ונפטרה בה-יותה בת 42 (1972) ממחלה ממארת. היא נמנית על הפופולארים שבמחברי כל הזמנים, וספריה, עמק הבובות, מכונת האהבה, דולרוס ואחרים, נמכרו במיליוני עותקים, ותורגמו למרבית לשונות תבל - כדי לספק את צרכיהן של עקרות-הבית מכל התרבויות.

לאחר מותה של סוזאן נתגלה בין גיירותיה כתיביד של ספר בתוליה, שה-מחברת סירבה לפרסמו בחייה - יארגו. אלא שסופרים מתים אינם מסוגלים למ-נוע את פירטום כתביהם, מפראנץ קאפקא ועד ז'אקלין סוזאן.

יארגו הוא סיפורה של מזכירה אמרי-קאית טיפוסית העומדת להינשא. בטרם נישואיה היא יוצאת לחופשה באחד מה-חופים האמריקאיים, שם היא נחטפת בידי חללית מן החלל החיצון, ומגיעה לעולם אחר. בעולם זה שוררים ערכים מיניים אחרים. לבה הולך שבי אחרי מנהיגו של עולם זה, והוא משלחה לכדור-הארץ, מתחרט, חוטפה מחדש ומוביל לסוף טוב.

סיפורה של סוזאן המנוחה הוא ספר חניכה בסיגנון המדע הבידיוני. חושיה של המחברת מנעו את פירסומו, ויעידו על כך פריטים בנוסח סוזאן: "ביארגו, לא היה זה דבר בלתי-נפוץ למצוא אדם מומחה של ממש במתימטיקה, ועם זאת בעל ידיעות קלושות בשפה ובאמנות. הוא לא גנבה בשל כך; שיכחחו על הידע שברשותו ועודדו אותו להעמיקו... הנשים, שלא עוד כרעו תחת העול של לידה וגידול ילדים, של טיפול בכעלים ושל רדיפה אחר יופי אישי, היו חופ-שיות באותה מידה להמשיך בחיפוש הידע שלהן. כיוון שהמין עצמו גם הוא גורם מיישני, עברו הנכרים והנשעים שכם אחד בהרמוניה מלאה, פלי כל יסודות המפרי-חים את הרעיה..." במילים אחרות: עמק הבובות בחלל. כאן המקום להעיר, כי שני ציטוטים אלה הינם הקטעים העמור-קים ביותר של יארגו.

אין ספק שהגב' סוזאן שאפה בצעיר רותה להיות מחברת של ספרי מדע-בידיוני. אלא שניסיונה במהלך כתיבת יארגו הוביל אותה למסקנה אחת ברורה: אין לה עתיד מזהיר בואגר כתיבה זה. ולמכנת האהבה, לא ברור מה הביא את הוצאת כתר לכתוב על דש הספר: "סיפור אהבה גדול וכובש, המתרחש בין כמה עולמות, המשקף את רחשי ליבם

ז'אקלין סוזאן - יארגו: עברית: תמר עמית; הוצאת כתר; 191 עמודים (כריכה רכה).

* פרץ בנאי - חמצן; הוצאת סת-ווית, 67 עמודים (כריכה רכה).

קמ הלשון העברית

ס'ו באב תש"ם
28 ביולי 1980

לכבוד
מר משה זינגר
רחוב יהושע בן נון 3
ירושלים

מר זינגר הנכבד,

הרי התסרבות לשאלות ששאלת במכתבך מיום 25 ביולי.
א. העלון נועד לכל דובר עברית, לכל הרוצה לדבר עברית.
ב. המכנה עברית טובה - כלומר נכונה וסדויקת ("עברית עברית") - עברית של סכת, כוונתו להדגיש כי בדרך כלל ("בעברית של חולה) לא איכפת לו אם לשונו דלה ופרושלת. אנו סבורים כי אין זו דרך נאותה לאנטי תרבות.
ג. שורה זו נשתבשה בהגהות. ניסוחה הנכון צריך היה להיות: "כשם שאתה מכריז בין הנערה ששפה 'פה' (אאאא) (במצליל) לשמלתה היפה (בסלרע) וכו'".
ד. אכן-טוסטן מגדיר: "את - מלה להוראת יחס-הפעולה". ההפך שבעלון טעו ועממי יותר. הטענות שבמכתבך הן - לדעתי - סלפול שאינו עוסד בפני בקורת רצינית.
ה. הפרוש הוא, כי כרם שאין לושר-ישי לי אתי, אין לושר גם "אין לי אתי", כפי שידוע לכל המדבר עברית נכונה.
ו. גם הכותרת של קטע זה נשתבשה וצריכה להיות: "ההבדל בין הווה לעבר". ההבדל כרן יתרון ליארגו איננה סייכת לקטע זה. היא טובאת בסורה חדשה ואין בה כדי לכלבל סוס קורא.
ז. בנק דיסקונט זכה בחכרות & ככר כללי סוס שחרף שמו הלוועזי הוא מצטיין לרובה סכל שאר הבנקים בארץ ליוסו לטפתו הלאומית וליארגוהו המבקשת לחק את מעמדה.
אודה לך אם תפציא לי את סקירתך על העלון לכסתופיע ב"ידיעות אחרונות".

בקרן הלשון העברית מטהרים ממזרים
חרף שמו הלוועזי הוא מצטיין לטובה